

Németh István Péter

Tapolcai levélinterjú a Bazalthegy költőjével, Konczek Józseffel

Anno Domini 2002. szüret előtt

Aligha kell bemutatnom Tapolca Olvasóinak Konczek Józsefet, de gondolok most a legfiatalabbakra is, kik már személyesen nem ismerhették a városunkbéli volt diákot, az *Elérhetetlen föld* című antológiák költőjét, a legendás *Kilencek* nemzedékhez tartozó alkotót, tanárt, újságíró. (Verseivel a következő antológiákban szerepelt még: *Tiszta szívvel; Örökösök; Évek, sugarak; Sor; Tengerlátó.*) A hatvanas években a Batsányi-gimnázium elvégzése után került a fővárosba, az irodalmi életbe. Szépirásai és költeményei leggyakrabban rangos irodalmi folyóiratokban láttak napvilágot, az *Alföldben* (Debrecenben), a *Napjainkban* (amíg volt *Napjaink* Miskolcon), az *Életünkben* (Szombathelyen), az *Új Írásban* (Budapesten), az *Élet és Irodalomban* (szintén a fővárosban), a *Palócföldben* (Balassagyarmaton), az *Új Horizontban* (Veszprémben) és a *Tiszatájban* (Szegeden). A kilencvenes években újonnan alakult orgánumokba is írt: a *Poliszba*, a *Céhbe* és a *Napútba*. Határon túli redakciók is szívesen fogadták munkáit: a kárpátaljai *Netpansíp* hasábjain olvashattuk ihletett darabjait. Több könyve jelent meg: *Galambok, galambok a történelemben* (Bp. 1984. versek.); *Tisztelve Arany Jánost – Szalonta Mihályhoz, magamhoz és hívőkhöz zárójelekkel és utóírással; Damó* (Bp. 2001. Regény).

Regénye egyben saját és nemzedéke sorsának is kulcsregénye. Akik Weöres *Psychéjét* és Csokonai Lili *Tizenhét hattyúk* című szerepbravúrokkal, félálarcosan elbeszélte életrekonstrukcióit ismerik és szeretik, nem fognak csalódní Konczek lírai prózájában sem.

Az író-költő 1994-ben munkássága elismeréseként átvehette a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztí keresztjét.

Őszelő van, Szent Mihály hava. Közéleg a szüret, s nem tudtam megállni, hogy a szerzőtől, aki már első verseskötönyvének 2. versében megidézte a Szent György-hegyet, ne tudakolódzzak bazalthegyi élményei után. (Hisz aki ezeket a verssorokat írta, annak a szempillája mögé egy életre bevésődtek a tanúhegy körvonalai, formái, semmi más geológiai képződményhez nem fogható részletszépségei is:

*Ujjaim bögyében nyögve kelt a nap,
mert ő
orgonasíp-hideg bordáim közé
tüzes csíkot csókolt.*

Íme itt áll Konczek József gyermekkorról, lávarétegről, szőlőről, borról és versről szóló konfessziója! A tapolcai olvasók után bizonytalansággal szeretettel fogadják mindazok, akik föllapozzák az AGRIÁ-t.

– *Mi köt a Szentgyörgy-hegyhez?*

– Leginkább azok a jó rendetlenkedések, amelyeket 13-14 éves koromban az osztálytársaimmal műveltünk a hegyen. A kőszakok alatt, ahol a bazaltfolyás – vagyis a hasonló kövek nagy kupaca, kisebb dombja – van, a lakodalmi tál nagyságú lapos kövek igen alkalmasak rá, hogy az ember a köveken lecsússzon a bazaltfolyás aljáig. A dolog technikája nem egyszerű, ugyanis az éles peremű „tányér” szélébe két oldalt tíz körömmel kell kapaszkodni, máskülönben lesodródik a nyári szánkázó. Azt ne mondjam, hogy az ujjhegyeire is vigyázni kell. Azért mondom jelen időben, mert meg vagyok győződve róla, hogy ezt ma ugyanígy tudják és mívelik is a hegy mai csintalanjai. A hegyen egyébként sok játékot játszottunk. Van egy bokor, amit Paptökösnek hívtunk. A termése zöldes puffancs, ha ráütöttünk, pukkant egyet. Ezzel igen jól lehetett ijesztgetni egymást. De még jobban a pincekulcsból csinált robbanópetárdával. Serfőző Simon *Gyermekidő* című kiskamaszregényében teljesen hiteles a leírás, hogyan kell ezt csinálni. Ami – tekintve, hogy egyidősek vagyunk, a hatvanadikat töltjük ez évben, s egymástól távol éltünk, ő Zagyvarékaszon, én Tapolcán – azt mutatja, hogy a tér nem akadály, ha nemzedéki jegyek alakulnak ki. Azt hiszem, mondom, hogy az idő sem. Bár, ahogy eszembe jut a Turistaház felé vezető út mentén a két csoda tiszta forrás sorsa, talán azt kell gondoljam, hogy a mai gyerekek nem úgy szeretik a hegyet, mint mi. Vigyáztunk a nagy betonteknőbe gyűlt kristálytiszta finom forrásvízre, a behajlás kút belső falán felirat volt, hogy aki szennyezi, az tíz pengő büntetést fizet. A felirat bizonyosan megvolt még úgy 1960-ig. Mondom, a forrás kiszáradása eleinte a rendetlenkedés, a szemetelés, majd talán a vízviszonyok megváltozása miatt következhetett be. Nem tudom, mennyi vád illeti a mai gyerekeket ott a hegyen. Azt hiszem, hogy mi „jól rosszkodtunk”. A szőlőt is szépen loptuk, vigyázva, nem összetaposva az egézet.

Ez idő tájt már dolgoztam is a hegyen. Először gyomláltam a többiekkel együtt, a testvéreimmel is, a kezünk irgalmatlanul bedagadt, de mentünk másnap is. Jó volt az a pénz. A napszámot az ember a kisinge zsebébe tette, és boldogan zizegett a papír húszas estefelé. A Tóban fürödtünk meg, késő este is. Másnap a bedagadt kezemet sokszor áztattam a hegyre vezető pincéknél lévő esőfogó kádakban, hogy kilazuljanak az izmok. Volt egy mérce: ha az ember a decis poharat a markával meg tudta fogni, vagyis jól begömbíteni a markát, akkor már gyomlálni is tudott.

A hegyen másként telt az idő, más dimenziói voltak az életnek. Azok a napi ismétlődő események, hogy mikor tűnik el az árnyék (délben), mikor kezd a barackfa árnya a soron négykézláb csúszkálva a gyomláló gyerekekhez érni, hűsíteni

valamit a nagy nyárban, ezek a rítusok egységes és jó ritmust adtak a napoknak. Később, amikor nyaranta Pesten a zuglói Asztalos Ktsz-ben nyers ajtókat hordtunk kézben, majd kiskocsin, ott lestem ilyen figyelemmel a nap múlását, de ott a műhelycsarnok szabvány órájának lapján. Amikor pedig a hegyen „megérkezett” a tücsökciripelés meg az enyhe szellő csodája... A hegy a természet normális világa, a büntelen szabadság, ahol mondom, gyümölcsöt lopni is szabad volt, de annak is megvan a módja, azt mondom, etikája. Közvetlenül a hegy mindig ilyen összefüggésekben éled meg bennem. Például, ha álmodom róla, s sokszor.

– *Több verset is szenteltél a „Bazalthegy”-nek...*

Az foglalkoztatott, hogy a hegy milyen nagy. És a sárkánymonda, amelyről verset is írtam, s irgalmatlan hosszúsága ellenére Juhász Ferenc közölte az új Írásban. Kiss Benedek barátomnak már beszéltem róla, hogy jó lenne, ha csinálnánk egy közös kis Tapolca-Szent György-hegyi könyvet, amelyben a verseink, a szöveges visszaemlékezéseink is benne lehetnének. Bence úgy nyolc-tíz éves lehetett, amikor először járt Tapolcán, az akkor itt élt – azt hiszem – nagynénjénél vagy nagybátyjánál... Nemrég, amikor Tapolcán közös irodalmi fellépésünk volt, fel is emlegettük ezt az időt, az ötvenes évekbeli gyerekkorunkban emlékezhettünk egymásra – én rá legalábbis – aztán az egyetemen, Pesten, a bölcsészkaron jobban összekerültünk, ám azt, hogy milyen régóta ismerjük egymást, csak nemrég vetjük számba. Ezt azért mesélem, mert Kiss Benedeknek van egy szép verse a Szent György-hegyi rizlingről. Egyáltalán, a lírájában az ihlető hegyi környezet nagyon jelen van, hiszen a szőlője a hegy Szigliget felé néző oldalán van, s igen jó a bora. Hogy a táj hazában mi foglalkoztat, majd a készülő kötet jobban elmondja, hiszen az, hogy a tájjal maradtam, vallomás. Ennek a magyar tájnak minden fűszálmoccanása, szellőlibbenése arcokat idéz nekem a régi és a közeli múltból, s a legjobban akkor érzem magam, ha átengedhetem magamat annak a kapcsolatnak, amit nem pontosan a nyelvileg megfogalmazott érzések jellemeznek, ám ez a hangulat vagy révülés bármikor beszélő ihletbe váltható, így jó verset írni, de ez nagyon is megy nekem, igyekszem nem túlzásba vinni. A harmadik kérdésre rövid és egyértelmű a válaszom: szeretem a jó bort. Annak ellenére, hogy a gyomorfekély évtizedek óta kínoz, mégis iszom, mert jó. De pálinkát nem iszom és nem dohányszom. Ám a borról lemondani lehetetlenség. Azt hiszem, a Kiss Bencével való kapcsolatáról is beszéltem (a negyedik kérdésre válaszolva). Szüreteltünk együtt, nem sokszor, de egyik szüretelésünket a Duna Tv is megörökítette, amikor Sipos István nemzedéktársunk, a Duna Tv rendezője filmet készített a *Kilencekről*, a kilenc barátról, költőkről, az *Elérhetetlen föld* antológiák szerzőiről. Bence szőlőjében a filmen én voltam a puttonyos.

– *Szívesen lennél-e szőlősgazda itt?*

– Szőlősgazdának lenni? Nehéz dolog. Öcsémet idézem, aki átvehetné 79 éves,

csodálatos édesanyám nehéz munkájával rendben tartott 200 négyszögölnyi kis szőlőnk, amit még apám takarított össze a nyugdíjából. Hogy aztán öcsém nem akar szőlőgazda lenni, azért, mert tudja, hogy az bizony nem merő romantika. Nem is tudom, mi lesz a sorsa a szőlőcskének. Egyelőre én sem akarok szőlőgazda lenni. Kiss Bence különben olyan minőséget termel, hogy azzal versenyezni nem volna könnyű.

– *Mit mesélnél a régvolt emberekről...?*

– Sok mesélnivaló volna. A régi hegy, ahogyan én tudom, gyerekkorom óta ismert olyan magányosan élő asszonyokat, akik télre valósággal befalazták magukat a pincébe, mint, mondjuk, a csigabiga. Ha nincs eső, elédegeltek tavaszig, őrizték a bort, volt talán macskájuk, kutyájuk, de a természettel együtt téli álmat aludtak. Ez nagyon izgatott mindig. Hogy valaki ennyire alávetette magát a természeti ritmusnak.

A hegyben voltak betörők. A bort a padláson át gumicsövön szívták le éjszaka az útra, ahol a szekér állt a hordóval. Egyszer a rendőrkutya szagon megtalálta a szomszédot, aki az éjszakai tolvaj volt, s az úgy megijedt, hogy kikiabálta a konyhaajtaja mögül a rendőröknek, hogy mindent bevallok, csak a kutyát fogják le.

Volt gyilkosság is. A legenda úgy tudta, hogy pénzért, borért az 1956-os őszi nagy felbolydulásban vért is követelt a goromba akarát, messziről jött bűnözőkről vélt tudni a nép...

A hegyiekről volt egy adoma is, nem tudom, igaz-e. Állítólag a tapolcai Reptér kiürülésekor a jó Szent György-hegyi szekeresek, akik heti piacon voltak benn a városban, nem annyira a géppisztolyokat vagy a nyeles gránátokat igyekeztek elhordani a katonai raktárakból szekérszám, mint inkább a drága jó borjúbőr tisztí csizmákat, a hegyen igen alkalmas vattakabátokat, sőt nadrágokat s a gázálarcnak a gumicsövét, mert az megfelel a bor leszívására is. (S most ne jusson eszembe Simon István két sógora a versből, akik a lopott rézcsövet pálinkafőzésre használták, s mikor a bíró kimondta az ítéletet, egyikük felsóhajt: Jó, jó, de honnan veszünk eztán ollan prima rézcsövet...? [S. I.: *Pálinkások esete*])

Egyszóval, a hegyiek a békepolitika realitásai iránt igen fogékonyak voltak, ami akkor is jó, ha nem éppen igaz. De a hegyről nem lehet röviden beszélni. Legyen elég most talán csak ennyit. És egy jó pohár bort kívánok a Kedves Olvasónak!